

HRVATSKI glasnik

Godina XVII, broj 4

25. siječnja 2007.

cijena 80 Ft

Vinceca u Mohaču

Foto: Stipan Balatnac

Komentar

Olakšali mi početak godine

Mnogi očekuju nešto posve drugo od početka jednoga novog razdoblja, „otvorenih usta očekuju pečenoga goluba” misleći da ga ne treba niti uhvatiti, očistiti i ispeći. Treba, naravno. Ipak nam je lakše započeti novu godinu kada nam se lanjska završava u dobrom raspoloženju, ako smo godinu zaključili s pozitivnim dojmovima. Baš zbog toga imam i ja razlog na optimizam, unatoč tomu što nam nova godina donese tešku financijsku godinu s raznim poskupljenjima. Koncem prošle godine u Pomurju među Hrvatima zapazila sam neke sitne napretke. Možda su to nekima sitnice, ali mene ipak raduju i daju mi novu snagu za daljnji rad. Božićni su programi bili priređeni na mnogim mjestima. Ne mogu da ne spomenem Kerestur gdje je uređen golem betlehem od slame s velikim lutkama što su ih izradile članice ženskoga pjevačkog zbora, ispekle kolače i pjevale prekrasne hrvatske božićne pjesme. Ne smijem izostaviti ni Serdahel gdje su na hrvatskome jeziku odigrane žive jaslice u crkvi. Prekrasna i vrlo dojmljiva scenska igra, s glazbenim umetcima i pjevanjem u režiji i vođenju učiteljice Marije Čerčić bio je doživljaj iznad svih očekivanja, pa su gledatelji „otvorenih usta” slušali i gledali igru. Pred kraj godine KUD Sumarton slavio je svoju desetu obljetnicu. To društvo skuplja ljude u zajednicu i njegovi članovi sa zajedničkim snagama potvrđuju svoju pripadnost. Na sumartonskome božićnom koncertu nastao je takav sklad među pripadnicima manjina i većinskoga naroda u zajedničkoj izvedbi hrvatskih božićnih pjesama čime je iskazano poštovanje manjina. U Pomurju ponovno su se osnovale manjinske samouprave, čak s jednom više nego prije, i sve su započele svoje djelovanje. Pod konac 2006. sjetili su se pomurskih Hrvata i u Čakovcu, i to izdavanjem dviju odista korisnih knjiga. Sve su to znakovi da se radi, samo to možda nije toliko vidljivo u javnosti. To su sitni koraci s jako mnogo truda, dokazi da imamo mnoštvo vrijednih i marljivih ljudi među nama Hrvatima, samo su možda malo povučeni, neprimjetni jer nisu u vidljivo vrijeme na vidljivome mjestu.

Nadam se da ti ljudi ne žale uloženi trud unatoč tomu što ne dobivaju velike pohvale. Mislim da su oni na to ponosni jer su „goluba” sami ispekli, svojim su radom uspjeli ostvariti što su željeli, radili i na svoje zadovoljstvo. No možda ipak ne bi bilo loše katkad ih pohvaliti ili zapitati treba li im neka pomoć, jer možda bi dobili dodatne snage za daljnji rad. Zahvaljujući njima dobila sam i ja snage od njih, i tako su mi olakšali početak godine.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan”

Potkraj siječnja počinjemo još jednom razmišljati kako će brzo proći i ova kalendarska godina. Iako smo u mislima još negdje oko praznika i blagdana koji su iza nas, kalendar nas tjera, pa se počinjemo već polako pripremati i za proljeće. Toplo vrijeme obradovalo je vinogradare koji su svetog Vinka proslavili s prijateljima, naravno, u podrumima uz ukusne zalogaje i dobru kapljicu. Obrezala se i posvetila vinova loza, kuhao grah, jela slanina, pečena i sirova, kobasice, objesila se kobasica i švargla na trs te se njega i poškropilo. Naši Hrvati slave kako to drugi ne znaju. Tako je bilo i ove godine, a pogotovo je veselo bilo u Baranji u tamošnjim hrvatskim podrumima, u Mohaču na Planini, u Kukuju u organizaciji tamošnje hrvatske samouprave, u Semelju u podrumu Pála Kovácsa, u viljanskim podrumima ...

Pod konac vikenda zasjeo je Zemaljski odbor Saveza Hrvata u Mađarskoj kako bi potvrdio prijedloge hrvatskih regija o imenima njihovih kandidata, sukladno prethodnim dogovorima o podjeli broja mandata na hrvatskoj državnoj listi. Državno izborno povjerenstvo raspisalo je datum održavanja manjinskih izbora za županijsku, glavnogradsku i državnu razinu, za 4. ožujka. Liste Saveza Hrvata po županijama, u dvije županije: Šošanu i Baranji, te u Budimpešti (Glavnogradska hrvatska samouprava) te Savezovu državnu listu potvrdio je Zemaljski

odbor – izjavio je za naš tjednik nositelj hrvatske državne liste, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. I u ovome broju Hrvatskoga glasnika posvetili smo dužnu pozornost političkim pripremama, prijedlozima i izborima kandidata za liste po našim regijama i županijama.

Opet smo ponosni na hrvatske športaše, napose na uspjehe hrvatske rukometne reprezentacije na svjetskom prvenstvu u Stuttgartu. Zgražamo se nad političkom scenom i parlamentarnim izborima u Srbiji i visokom pobjedom Srpske radikalne stranke. Dobra je vijest kako će vladu ipak formirati stranke demokratskoga bloka. Europa je odahnula. I predstavnici nacionalnih manjina imat će mjesta u srpskom parlamentu. Govori se o sedam mandata, dakako, ovisno o rezultatima koje su ostvarili na biralištima.

Mađarska vlada ukinula je Ured za nacionalne i etničke manjine. Ubuduće ćemo se obraćati i o nama će se brinuti Glavni odjel za nacionalne i etničke manjine pri Uredu predsjednika Vlade. Na čelu Odjela je Erika Németh, a kako je na konferenciji za tisak naglasio stučni tajnik za inozemne odnose i nacionalnu politiku Ferenc Gémesi, Ured predsjednika Vlade koordinirat će djelatnosti koje je obavljao Ured za etničke i nacionalne manjine.

Branka Pavić Blažetin

Vincekovo u Sumartonu

Isprika i ispravak

Uredništvo Hrvatskoga glasnika i ja osobno ispričavamo se organizatorima Hrvatskoga bala u Budimpešti, održanog 12. siječnja 2007. g. U napisu o balu objavljenom na 12 stranici Hrvatskoga glasnika, broj 3 od 18. siječnja 2007. g. pod naslovom „Ovogodišnja prva hrvatska balska zabava održana u Budimpešti”, pogrešno, umjesto grada Karlovca dva puta je pisano ime grad Kragujevac. Tekst treba da glasi ovako: „... gradonačelnika grada Karlovca gosp. Miru Škrgotića, upravitelja Dječjeg odmarališta grada Karlovca u Selcu gosp. Marijana Klarića ...”.

Marko Dekić, novinar

Aktualno

Sjednica Zemaljskog odbora Saveza Hrvata u Mađarskoj

Veliko je zanimanje pratilo sjednicu Zemaljskog odbora Saveza Hrvata u Mađarskoj, naime, od 26-članog tijela sastanku se odazvalo njih 22. Sjednica je održana u subotu, 20. siječnja, u sjedištu Hrvatske državne samouprave, s tri točke dnevnoga reda: postavljanje liste elektora za buduću skupštinu, odnosno za županijsku listu i Budimpeštu, te ostala pitanja i prijedlozi. Kako su predsjedatelji, predsjednik Zemaljskog odbora Martin Ispanović i predsjednik SHM Joso Ostrogonac istaknuli, tijekom postavljanja liste važno je bilo pridržavati se načelima prihvaćenim na posljednjem kongresu: pripadnost hrvatskoj zajednici, djelatnost u toj sredini te poznavanje hrvatskoga jezika i kulture. Tih su se načela tijekom izbora većinom pridržavali ogranaci SHM, odnosno društva koja su izabrala svoje elektore po prije određenom ključu: Bačka (5), Baranja (11), Gradišće(10), Podravina (3), Zala- Društvo Horvatov kre Mure (5), Pešta i Budimpešta (5), ukupno 39 kandidata, odnosno pričuve (rezerve).

Zemaljski odbor SHM i Odbor koji je utemeljen za izbore, na toj sjednici trebali su „samo“ upoznati i potvrditi listu kandidata. Do toga je uskoro i došlo, i to putem izvješća predsjednika društava, odnosno ogranaka SHM, što je pratilo pojedinačno glasovanje članova Zemaljskog odbora za članove državne i županijske liste.

Pojavila su se i neka sporna pitanja koja, kako je naglašeno, ubuduće nikako se ne smiju ponoviti. Ona su u prvom redu etičkog karaktera. Na primjer, na listu SHM dospio je i član druge civilne udruge, na listi je i osoba kod koje je bilo

sporno poznavanje hrvatskog jezika, odnosno u nekim regijama učinjeni su propusti tijekom izbora elektora. Taj forum ima pravo mijenjati svoj stav i prihvatiti ono što većini, odnosno biračima odgovara, zaključili su predsjedatelji, pa su glasovanjem članova ZO sporna pitanja otklonjena.

Kako je predsjednik SHM Joso Ostrogonac istaknuo, članovi ZO, na čelu sa predsjednikom, snose svu odgovornost za ishod dosadašnjih izbora, tijekom procedure kojih nisu učinjeni pravni prekršaji, nego su to više moralna pitanja. Odluke i liste koje su članovi ZO prihvatili odražavaju nakanu birača, pripadnika hrvatske zajednice. No, valja imati u vidu i to da je SHM osvojio najviše mandata i tako postao jedinom civilnom drugom koja ima pravo postaviti državnu listu, a time i odgovornost za budućnost zajednice.

Kako predsjednik Ostrogonac veli, on je zadovoljan ishodom predizbornih priprema u regijama (na većini kojih je pribivao) i radom ogranaka, civilnih društava, ali je uvjeren da će do izbora dobiti još mnogo primjedaba i kritika. Naravno, i nadalje je neophodna suradnja sa svim onim udrugama i pojedincima koji su krenuli na izborima iz redova hrvatske zajednice, a ne pod okriljem SHM. Ovome Ostrogonac još dodaje: mađarsko zakonodavstvo ima podosta propusta, stoga se nije čuditi da se i kod nas polemizira. Poželjno bi, dakle, bilo da se na samom vrhu razjasni što je ispravno kako bi se ubuduće još uspješnije moglo raditi.

Andrija Pavleković

Državna lista Saveza Hrvata u Mađarskoj za Skupštinu Hrvatske državne samouprave

(Nositelj liste je predsjednik SHM Joso Ostrogonac, a ostali kandidati složeni su po mađarskoj abecedi)

1. Joso Ostrogonac (Baja)	20. Stipan Krekić (Gara)
2. Zorica Babić Agatić (Tukulja)	21. Štefan Krizmanić (Hrvatski Židan)
3. Marijana Balatinac Dr. Al Emad (Vršenda)	22. Angela Šokac Marković (Baja)
4. Stipan Balatinac (Santovo)	23. Mijo Mijatović (Semelj)
5. Arnold Barić (Mišljen)	24. Julija Bošić Németh (Narda)
6. Jelica Pašić Dradjó (Budimpešta, XIII. okrug)	25. Pavao Nickl (Prisika)
7. Đuso Dudaš (Šeljin)	26. Dr. Franjo Pajrić (Šopron)
8. Jozo Dudaš (Potonja)	27. Šándor Petković (Kiseg)
9. Zoltan Farago (Budimpešta, XVI. okrug)	28. Marija Petrić (Budimpešta, XIX. okrug)
10. Matija Mandić Gohér (Dušnok)	29. Laslo Škrapić (Sambotel)
11. Žuža Gregeš (Harkanj)	30. Matija Šmatović (Bizonja)
12. Gabor Győrvári (Selurince)	31. Mijo Štandovar (Salanta)
13. Jože Đuric (Sumarton)	32. Đurđa Sigečan (Martinci)
14. Mišo Hepp (Pečuh)	33. Jozo Solga (Bojevo)
15. Čaba Horvath (Petrovo Selo)	34. Bela Siládi (Novo Selo)
16. Đuro Jakšić (Mohač)	35. Jože Takač (Fićehaz),
17. Stipan Karagić (Budimpešta, XIV. okrug)	36. Milica Klaić Taradija (Kukinj)
18. Štefan Kolosar (Unda)	37. Stjepan Turul (Serdahel)
19. Ana Kovač (Kerestur)	38. Marija Vargović (Kaniža)
	39. Geza Völgyi ml. (Koljnof)

Sastanak s Ferencom Gémesijem

Kako je naš tjednik izvijestio ravnatelj Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma Miroslava Krleže u Pečuhu Gabor Győrvári, hrvatsko izaslanstvo na čelu s predsjednikom HDS-a Mijom Karagićem i Gaborom Győrvárijem 17. siječnja u Premijerovu uredu sastalo se s državnim tajnikom Ferencom Gémesijem pod čijom je nadležnošću Glavni odjel za nacionalne i etničke manjine, naime, Ured za nacionalne i etničke manjine 31. prosinca 2006. ukinut je, te je pri Premijerovu uredu utemeljeno novo tijelo koje ima obnašati sličnu funkciju. Sastanak je bio u svezi s projektom Kompleksnog razvijanja Hrvatsko-mađarskog obrazovnog centra Miroslava Krleže koji se trenutno nalazi u četvrtj fazi izgradnje novog i unutarnje obnove postojećega zdanja, a nazočili su mu i referent spomenutog odjela Martin Ispanović te Katalin Kovács, djelatnica pri gradskoj samoupravi grada Pečuha, zadužena za europske projekte, voditeljica ISPA projekta i glavni menadžer pečuškoga hrvatskog školskog projekta. Grad Pečuh od sada u projektu je sudjelovao s milijunima forinti, kaže Győrvári, i trenutno neće moći dalje s većim sredstvima sudjelovati u projektu, a mađarska vlada obećala je 750 tisuća eura od čega je lani preko Ministarstva obrazovanja uputila 60 milijuna forinti školskom centru, a treba još uputiti 140-ak milijuna forinti, što nije upitno, pa su se i razgovori vodili na tu temu i pronalaženje izvora iz kojih će se na najbrži mogući način obećana potpora moći preuputiti za unutarnju obnovu staroga školskog zdanja i izgradnju nove gimnastičke dvorane. Kako je na kraju izjavio Győrvári, hrvatska vlada od obećanih 750 tisuća eura polovicu već je preuputila, a ostalo (375 tisuća) nada se kako će učiniti još u ovoj godini. Uskoro putuje u Zagreb, pa će znati više.

ZAGREB – Hrvatski sabor kulture 15. siječnja objavio je natječaje za nove skladbe namijenjene amaterskim pivačkim zborovima, amaterskim puhačkim orkestrima te tamburaškim orkestrima. Opširnije o natječaju na web-stranici: www.hsk.hr

Skup hrvatskih elektora u Budimpešti i Peštanskoj županiji

Kako je naš tjednik obavijestila predsjednica Peštanskog ogranka Saveza Hrvata u Mađarskoj Jelica Pašić Drajkó, i hrvatski elektori u Budimpešti (iz 17 utemeljenih hrvatskih samouprava te iz pet naselja u Peštanskoj županiji u kojima su osnovane hrvatske manjinske samouprave) održali su prije zasjedanja Zemaljskog odbora Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji je održan 20. siječnja, sastanke na kojima su se dogovorili o prijedlozima kandidata iz njihove regije za hrvatsku državnu listu Saveza Hrvata u Mađarskoj te za listu glavnogradske hrvatske samouprave.

Sastanak elektora i dogovor za prijedloge kandidata na listu glavnogradske samouprave i za prijedlog imena četiriju kandidata iz Budimpešte na hrvatsku državnu listu održan je još 21. prosinca 2006. godine, i to sporazumno. Nije sazvan opći skup elektora, nego su se elektori 17 hrvatskih samouprava utemeljenih u Budimpešti međusobno dogovorili i predložili imena kandidata (iz svojih okruga) na spomenute dvije liste (devet na glavnogradsku i četiri na državnu listu), a elektori iz pet naselja Peštanske županije sastali su se 15. siječnja u Hrvatskoj školi u Budimpešti i izabrali kandidata koji će predstavljati njihove interese u budućem sastavu Skupštine HDS-a.

Donosimo imenik prijedloga kandidata Peštanske regije za hrvatsku državnu listu: Stipan Karagić (XIV. okrug), Zoltan Farago (XVI. okrug), Marija Petrić (XIX. okrug), Jelica Pašić Drajkó (XXIII. okrug) te Zorica Agatić (Tukulja).

Prijedlozi imena kandidata za listu Glavnogradske hrvatske samouprave: Stipan Vujić (II. okrug), Marija Lukač (V. okrug), Katica Benčik (VII. okrug), Stipan Kovačev (IX. okrug), Eva Išpanović (X. okrug), Anica Petreš Németh (XI. okrug), Stipan Đurić (XII. okrug), Ivica Mareljin (XVIII. okrug) te Gizika Bukić (XXII. okrug).

bpb

BUDIMPEŠTA – Ombudsman za manjine Jenő Kaltenbach u petak, 19. siječnja, održao je tiskovnu konferenciju na temu: Izbor manjinskih samouprava 2006. godine u znaku izvješća ombudsmana.

Skup elektora Zemaljskog društva hrvatsko-mađarskog prijateljstva u Šomođskoj županiji

Hrvatice iz Barče

Zemaljsko društvo hrvatsko-mađarskog prijateljstva u Šomođskoj županiji, na izborima za manjinske samouprave u deset hrvatskih samouprava u Šomođu osvojilo je 18 mandata, te time udovoljilo zakonskim uvjetima i dobilo mogućnost postavljanja svoje hrvatske županijske liste.

S tim u vezi predsjednik Društva Marko Kovač savzao je 16. siječnja sastanak elektora u Lukovišće, a pozvao je i elektore koji su u Savezovim bojama osvojili mandate u Šomođu, njih 32. Sastanku su se odazvala 24 elektora, deset Savezovih i 14 sa strane Društva. U Šomođu je specifična politička situacija i uz Baranju je to jedina županija u kojoj dvije hrvatske civilne udruge mogu postaviti županijsku listu. Na sastanku je bilo riječi i Društvo je predložilo da se ide na sastavljanje „homogene”/zajedničke hrvatske liste, i na županijskoj i na državnoj razini radi svih šomođskih Hrvata. Elektori Saveza Hrvata nisu taj prijedlog prihvatili niti su ga smatrali politički opravdanim. Predsjednik Društva Marko Kovač inzistirao je kako bi upravo to bilo jedino i pravo rješenje za koje i zakon pruža mogućnost. Naime, s dogovorom je još uvijek moguće sastaviti zajednički imenik šomođskih hrvatskih elektora i za županijsku i za državnu razinu koji bi činili elektori obadviju spomenutih civilnih organizacija. Jozo Solga, član Zemaljskog odbora Saveza Hrvata u Mađarskoj, kazao je kako će on 20. siječnja prenijeti saznanja s ovoga skupa pred vrhovni organ Saveza Hrvata u Mađarskoj, pred Zemaljski odbor, jer tek on u konačnici odobrava imena kandidata na državnu, odnosno županijsku listu. Od nazočnih se čulo kako su danas Hrvati u Šomođu podijeljeni, i to zbog zastupnika HDS-a iz njihove regije i nekih članova Saveza koji ih na pravi način nisu

obavještavali o tijeku i načinima izbornih priprema, a bilo je pritužaba i na Podravski ogranak Saveza Hrvata u Mađarskoj i na činjenicu kako u obzir nisu uzete molbe, (radi se o Hrvatima iz Barče) za učlanjenje u Podravski ogranak. Jozo Solga nazočnima je razložio zbog čega je došlo do zastoja u njihovu primitku. Nakon što su i elektori Saveza i Društva priopćili svoja mišljenja, te Savezovi elektori odbacili kao mogućnost takozvanu homogenu hrvatsku listu dviju organizacija u Šomođu, ali pri tome su Savezovi elektori naglasili kako će oni na državnoj razini zastupati interese svih Hrvata u Šomođu, elektori Zemaljskog Društva prišli su predlaganju imena za županijsku listu.

Na inzistiranje Marka Kovača i uza suglasnost elektora Društva sastavljena je i posebna opcija Društva za hrvatsku državnu listu koju Savez, odnosno Zemaljski odbor može, ali i ne mora uzeti u razmatranje, s napomenom kako bi bilo najsretnije rješenje kako bi Šomođ od tri mandata koje ima na državnoj listi, mandate raspodijelio tako da jedan pripadne Društvu, a dva Savezu, ako dođe do dogovora koji bi otvorio mogućnost da jedan od elektora Društva dospije na hrvatsku državnu listu.

Imena kandidata Zemaljskog društva hrvatsko-mađarskog prijateljstva za županijsku listu u Šomođu: iz Lukovišća Margita Ese, Đurđa Kolarić Brantner i Jozo Lövényi, iz Barče Jelica Čende, Anica Popović Biczák i Jozo Janković, iz Kapošvara Tibor Čuč, Ladislav Karas i Marko Kovač.

Sastanku u Lukovišću sudjelovali su kao pozvani gosti i načelnici Lukovišća Jozo Maćok, Potonje Tamás Reiz i Novoga Sela Ivo Ilijašić, koji je osudio ovakav način manjinskoga politiziranja. *bpb*

Delegati Saveza Hrvata u Mađarskoj iz Šomođske županije Državna i županijska lista

Sastanak hrvatskih elektora koji su u Šomođskoj županiji dobili mandate u hrvatskim samoupravama, a na izbore su krenuli u bojama Saveza Hrvata u Mađarskoj, održan je 10. siječnja u Daranju. Kako nas je uime okupljenih izvijestio predsjednik bojevske Hrvatske samouprave Jozo Solga, od 32 Savezova elektora skupu se odazvalo njih 26, pa se prišlo predlaganju imena delegata i na hrvatsku državnu i na hrvatsku županijsku listu. Kao što je poznato, i Hrvati u Šomođskoj županiji moći će utemeljiti županijsku razinu samoupravljanja jer su utemeljili deset hrvatskih samouprava, što je i donji broj samouprava potreban za utemeljenje županijske razine.

Nakon usuglašavanja izabrani su delegati na hrvatsku državnu listu: Jozo Solga (Bojevo), Bela Siladi (Novo Selo), Jozo Dudaš (Potonja) i kao pričuva Kristina Krener (Dombol). Šomođska županija, prema prethodnim dogovorima, na državnu Savezovu listu može

od 39 delegata kandidirati tri. Imena delegata na hrvatsku županijsku listu Saveza Hrvata u Šomođskoj županiji jesu: Piroška Dudaš (Brlobaš), Ruža Šebešćen (Dombol) Stjepan Dudaš (Potonja), Jozo Dudaš (Potonja), Tibor Hudak (Izvar), Ivo Pavleković (Brlobaš), Bela Siladi (Novo Selo), Jozo Solga (Bojevo), Ladislav Vertkovci (Daranj).

bpb

Županijska lista – KUD „Tanac” u Baranji

Antun Vizin Antuš

Kao što je našim čitateljima poznato, Baranja (Baranjska županija) jedna je od rijetkih hrvatskih regija u Mađarskoj u kojoj su, uza Šomođsku županiju, ostvareni zakonski uvjeti za postavljanje dviju samostalnih hrvatskih županijskih lista. (Zakon daje mogućnost da civilne organizacije koje su prošle zakonom propisani prag za postavljanje državnih odnosno županijskih lista, djeluju i jednako te putem dogovora sastave zajedničku listu). Naime, na izborima održanim 1. listopada 2006. godine, uza Savez Hrvata, mandate u Baranji dobili su i kandidati KUD-a Tanac i Zemaljskoga društva hrvatsko-mađarskog prijateljstva, te mohačke šokačke čitaonice, a u Šomođu kandidati Saveza Hrvata u Mađarskoj i Zemaljskoga društva Hrvatsko-mađarskog prijateljstva.

U Baranjskoj županiji, uza Savez koji je osvojio 131 mandat, šest mandata pripalo je Zemaljskom društvu hrvatsko-mađarskog prijateljstva (pet u Sigtetu i jedan u Selurincu), dva mohačkoj šokačkoj čitaonici, a 27 KUD-u „Tanac” (po jedan u Kašadu i Pečuhu, te po pet u Poganu, Udvaru, Kozaru, Sukitu i Olasu).

KUD „Tanac” na izbore je postavio 37 kandidata, od kojih je njih 27 osvojilo mandate, od čega je jedan elektor (Rita Vorgić iz Kašada vratila je svoj mandat). Time je „Tanac” ostvario zakonske uvjete za postavljanje hrvatske županijske liste na koju će svi izabrani elektori u Baranji moći glasovati 4. ožujka, na dan održavanja izbora za državne i županijske manjinske samouprave. Savez Hrvata također ima svoju županijsku listu.

Kako je naš tjednik obavijestio nositelj „Tanacove” liste Antun Vizin Antuš, njihovi elektori sastali su se već 24. studenog u pečuškom Domu mladeži kako bi izabrali imena elektora na „Tanacovu” hrvatsku županijsku listu. Evo redoslijeda: Antun Vizin Antuš (Pečuh), Julijana Balatinac (Olas), Robert Takač (Kozar), Renata Božanović (Udvar), Magdalena Molnar Drinóczi (Udvar), Milan Popović (Olas), Grga Vranešić (Kozar), Milan Sabo (Pogan), Estera Dugačija (Pogan).

Osnovni nam je cilj, kazao je gosp. Vizin, mlade ljude okupljene oko „Tanaca” uključiti u politiku i naučiti ih politizirati. Svi su oni okosnica svojih zajednica u sredinama u kojima žive i aktivni su članovi. Navlastito su učenici Hrvatske gimnazije ili studenti, a ima među njima i nešto starijih koji već rade. Nadamo se kako ćemo na županijskim izborima uspjeti osvojiti mandate u hrvatskoj županijskoj samoupravi, zaključio je nositelj „Tanacove” županijske liste u Baranjskoj županiji Antun Vizin Antuš. *B. P. B.*

MR4 – program za manjine na Mađarskom radiju

Od 1. veljače Narodnosni program (kanal) Mađarskog radija pod imenom MR4 svakoga dana od 8.00 ujutro do 20.00 navečer emitira programe na jezicima nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, i to sve na istome kanalu MR4 na ovim frekvencijama:

Marcali 1188 kHz,
Szolnok 1188 kHz,
Lakihegy 873 kHz,
Pécs 873 kHz.

Sateliti: Hot Bird3, 13 istočno 12,14944 GHz, transponder 72, polarizáció: V, Dual Monó CH1 (L) FEC I.

Svake večeri ponavljanje narodnosnih radijskih programa putem satelita, onih koji su se čuli prije 36 sati na programu MR4.

Vrijeme emitiranja programa na jezicima nacionalnih manjina pri Mađarskom radiju

Ponedjeljak – petak na MR4

08.00 – 10.00 emisija na hrvatskom jeziku
10.00 – 12.00 emisija na njemačkom jeziku
12.00 – 13.00 Nótaszó
13.00 – 13.30

Ponedjeljak: emisija na slovenskom jeziku

Utorak: emisija na rusinskom jeziku

Srijeda: emisija na bugarskom jeziku

Petak: emisija na ukrajinskom jeziku

13.30 – 14.00 Cigányország újrain, emisija za Rome

14.00 – 16.00 emisija na srpskom jeziku
16.00 – 18.00 emisija na rumunjskom jeziku
18.00 – 20.00 emisija na slovačkom jeziku

Subota

08.00 – 10.00 emisija na hrvatskom jeziku
10.00 – 12.00 emisija na njemačkom jeziku
12.00 – 13.00 Nótaszó

13.00 – 13.30 emisija za Armence

13.30 – 14.00 emisija za Poljake

14.00 – 16.00 emisija na srpskom jeziku
16.00 – 18.00 emisija na rumunjskom jeziku
18.00 – 20.00 emisija na slovačkom jeziku

Nedjelja

08.00 – 10.00 emisija na hrvatskom jeziku
10.00 – 12.00 emisija na njemačkom jeziku
12.00 – 13.00 Nótaszó

13.00 – 13.55 Egy hazában, program za manjine i o manjinama na mađarskom jeziku

13.55 – 14.00 Gyöngyszemek, biseri narodnosne književnosti

14.00 – 16.00 emisija na srpskom jeziku
16.00 – 18.00 emisija na rumunjskom jeziku
18.00 – 20.00 emisija na slovačkom jeziku

Intervju

„Ono što je doista bitan uvjet očuvanja identiteta, jest jezik“

Razgovor s bivšim veleposlanikom Republike Hrvatske u Budimpešti dr. Stankom Nickom

Razgovor vodio: Marko Dekić

U kojem ste kraju Hrvatske rođeni, kakve ste škole pohađali?

– Rođen sam u Zagrebu, gdje sam se i školovao u Klasičnoj gimnaziji, i završio Pravni fakultet, a zatim se zaposlio u Sekretarijatu za vanjske poslove, u Beogradu. Međutim sam magistrirao i doktorirao. To je u najkraćim crtama.

Zapravo, kada ste otišli u diplomaciju?

– Nakon diplomiranja prvotno, privremeno, sam radio na svjetskoj izložbi, u Bruxellesu. No, prije toga sam već konkurirao za prijam u Savezni sekretarijat za vanjske poslove u Beogradu, te sam nakon uspješno položenog ispita 1958. godine, primljen u SIP te iz Bruxellesa otišao ravno u Beograd.

Koje su Vam bile diplomatske, odnosno veleposlaničke postaje?

– Ne počinje se odmah s veleposlaničkim poslom. Prvo sam radio u Konzularnom odjelu Ministarstva, a prvo inozemstvo mi je bio Pariz, gdje sam obnašao dužnosti vicekonzula, odnosno atašea, zapravo na najnižoj, prvoj stubi u diplomatskoj hijerarhiji. Vrativši se u Beograd, djelovao sam na raznim odjelima i poslovima. Sljedeća postaja mi je bila australska Cambera, gdje sam 1967. otvorio veleposlanstvo SFRJ i ondje bio sve do 1971. godine. Zatim, vrativši se u Ministarstvo, u Beogradu sam tijekom 12 godina radio uglavnom u pogledu međunarodnih organizacija i nesvrstanosti. Desetak pa čak i petnaestak puta sam godišnje putovao po cijelome svijetu. Većinom – više od 200 puta – na sastanke nesvrstanih zemalja, naime, nisam bio na dužnosti u inozemstvu na nekoj misiji. Poslije mi je, na temelju stjecanja

iskustava u međunarodnoj diplomaciji, pripala dužnost stalnog savjetnika pri Međunarodnim organizacijama u Beču. Kada je nastupilo razdoblje raspada SFRJ, koncem 1991. godine, s mnogim drugima zajedno, otišli smo iz Ministarstva vanjskih poslova. Ja sam se vratio u Zagreb. Naime, roditelji su mi bili u doba pozne starosti i bolesti. Uvijek kažem, zajedno – majka i otac – imali su preko 180 godina. Lijepa je to starost u vitalnosti i u dobroj kondiciji sve do samoga kraja. Ali vratimo se na daljnje djelotvorne mogućnosti. Početkom 1992. godine pozvali su me da u Ministarstvu vanjskih poslova otpočnem raditi u svojstvu glavnogaavnog savjetnika, što sam zapravo radio i u SIP-u kao međunarodni pravnik. To djelovanje mi je trajalo sve do konca 1999., kada sam otišao u mirovinu.

Jednoga dana sam na svojoj telefonskoj tajnici našao poruku da me zovu u kabinet Stjepana Mesića, predsjednika Republike Hrvatske, da se odmah javim. Dobro se sjećam, upravo sam se vratio s nekakvog planinarenja u samoborskoj gori. Rekao sam toliko da se samo presvučem. Odgovorili su mi: «Pustite, nemojte se presvlačiti!» Otišao sam na Pantovčak. Naime, sa Stjepanom Mesićem smo se znali još za vrijeme studija. On nema običaj da puno okoliše. Rekao mi je: «Slušaj, treba mi netko tko dobro poznaje međunarodne odnose, diplomaciju. Trebam savjetnika za vanjsku politiku. Kada možeš početi? Ja sam mu odgovorio: «Stipe, ako je hitno, odmah, ako nije hitno, sutra ujutro!» Tako da sam od veljače 2000., godinu dana bio u njegovom kabinetu. Mislim i dandanas, da smo jako dobro surađivali. Ostali smo, naravno, veliki prijatelji. I onda, koncem, 2000. pojavilo se mjesto veleposlanika u Budimpešti. Točnije 7. prosinca te godine predao sam akreditivne predsjedniku Republike Mađarske Ferencu Mádlu, što znači da sam preko šest godina bio na veleposlaničkoj dužnosti.

Bili ste, a jeste li i sada predavač na Diplomatskoj akademiji?

– Zapravo još prije, prije zapošljavanja u Mesićevu kabinetu, predavao sam diplomatsku tehniku, metode, dakle diplomatsku struku na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, a isto tako sam održavao seminare iz diplomatskog komuniciranja na Diplomatskoj akademiji u Zagrebu. Taj posao uspio sam zadržati sve do današnjih dana. Iskrnuli su manji problemi odlaženja iz Budimpešte na predavanja i ispite, pa se događalo da su moji studenti dolazili čak i u Budimpeštu

tvrdeći da im to po katkad i dobro dođe da upoznaju mađarsku prijestolnicu.

Ako dobro znamo, nešto ste i objavili u svezi s diplomacijom.

– Dvije knjige su mi objavljene u sferi diplomacije: «Diplomacija» i «Diplomatski leksikon». Dakako, imao sam nekih drugih publikacija i mnogobrojnih članaka. Pogotovo u vrijeme kada sam radio u svezi s nesvrstanosti. Trebam ovdje dodati da imam još druga «dva šešira» koja nosim već godinama. To su članstvo u Dunavskoj komisiji od 1989. g., kada je Hrvatska postala njezinom članicom. Kao pravni savjetnik, i prije toga sam dolazio na sastanke. U međuvremenu sam imenovan za stalnog predstavnika i koordinatora suradnje podunavskih zemalja, naravno, za Republiku Hrvatsku. Drugi moj spomenuti «šešir» jest aktivnost u članstvu tzv. Venecijanske komisije koja se punim naslovom zove Komisija za demokraciju putem prava Vijeća Europe. Ta komisija formirana je prije 60-ak godina. Jedan sam od rijetkih, aktivnih članova od njenoga početka. Glavni je zadatak Komisije da pomogne zemljama u tranziciji u pogledu uklapanja, u europski pravni sustav. To članstvo datira dakle već 16 godina. U bliskoj prošlosti smo imali 69. sjednicu, što znači da se godišnje održavaju četiri sastanka u gradu Veneciji.

Kako biste okarakterizirali nas kao urodene Hrvate, nas koji smo u dijaspori?

– To je veoma opsežna tema, a što nijedan poseban razgovor ne može u cjelovitosti obuhvatiti. Nema sumnje da Hrvati izvan domovine u dijaspori predstavljaju izričito veoma važan dio hrvatskoga bića, a što bi značilo da Hrvatska bez Hrvata u dijaspori ne bi bila to što jeste. No, ne bih sada pošao na tu liniju. Želim istaći samo jedan element za ovaj razgovor, a to je pitanje jezika. Očuvanje onoga što je po mome dubokom uvjerenju – a mislim da u tome nisam usamljen – zapravo bitna odlika, značajka i uvjet opstojnosti i očuvanja identiteta. Lijepo je pa i dobro da se ljudi druže, sviraju, plešu, pjevaju. Međutim, ja mogu naučiti pjevati na bilo kakvom jeziku, čak i kineskom, što ne znači da ću postati Kinez. Ono što je doista bitan uvjet očuvanja identiteta, jest jezik. Moram reći da s tim aspektom ni sam nisam osobito zadovoljan. Ne mislim samo na Hrvate u Mađarskoj, nego općenito. Ali, naravno, mi ovdje govorimo o Hrvatima u Mađarskoj. Postoji tu jedan veoma zanimljiv segment. Već je mnogo godina kako je Mađarska, pa i Francuska i druge zemlje, vodila aktivnu

politiku asimilacije, i zapravo nastojala općenito manjine utopiti u mađarsku naciju, vodeći brigu da se manjinski identitet što prije izgubi. U to vrijeme, valjda iz nekog inata, Hrvati su govorili hrvatski, mali Hrvati su naučili svoj materinski hrvatski u kući. Danas, kada te politike asimilacije ne samo da nema, kada mađarska vlada i javnost prihvaćaju manjine, svjesni su da su one veliko bogatstvo te ih pomažu moralno i materijalno, prihvaćaju i pridonose funkcioniranju manjinskih samouprava, pomažu nacionalne manjinske ustanove, škole, knjižnice, sveučilišne katedre i drugo, u takvoj klimatskoj stvarnosti kada bi čovjek očekivao da će procvjetati nacionalna kultura i sve općenito, sada, odjednom, nadolazimo u jednu paradoksalnu situaciju. Mali Hrvati, pa i neki odrasli više ne znaju govoriti hrvatski – svaka čast onima koji su na višem stupnju. Mislim da tu svi mi trebamo više učiniti. Prije svega Hrvatska mora shvatiti da je to veoma bitan dio nacionalnog interesa, i ne samo verbalno podržavati rad manjinskih ustanova, već mnogo više pridonijeti i materijalno. Na žalost, bez odgovarajućih sredstava ne ide. Mislim tu na nabavu knjiga, ploča, magnetofonskih vrpca, filmova. Već godinama se zalažem da Hrvatska televizija ukine one svoje kartice. Ne može se sve komercijalizirati, na svemu zarađivati. Gledanje odnosno praćenje hrvatske televizije diljem Mađarske najvjerojatnije bi znatno pomoglo i pridonijelo unapređivanju znanja jezika. Sve je to dobro i lijepo, što Mađarska cijeni i što može, podržava. I Hrvatska bi vjerojatno mogla nešto više pridonijeti svemu tome, ali i ona čini samo ono što može. Međutim, prva i osnovna odgovornost je na majci, na obitelji. Jezik se ne zove školskim jezikom, televizijskim jezikom, on je materinji jezik. I majka kada počne gugutati s bebom, svakako mora to činiti na hrvatskome, a ne na mađarskome. I, naravno, to se nastavlja u obitelji pa i dalje.

Kako se danas mogu ocijeniti politički, gospodarski odnosi između Republike Mađarske i Republike Hrvatske, napose u pogledu učlanjivanja matične nam države u Europsku uniju?

– Bez ikakvog uljepšavanja ili oklijevanja, slobodno mogu reći da nijedna druga zemlja ne čini više da podrži, olakša i pomogne

Hrvatskoj u što skorijem pristupanju u članstvo Europske unije nego što to čini Mađarska. Prije svega, Hrvatska i Mađarska imaju izvanredno dobre političke odnose. Ne bih ulazio u detalje koliko puta su se predsjednici dviju država sretali godišnje, koliko su ministara te izaslanstava dolazili na razne pregovore i sastanke. Tijekom godinu dana imamo i praksu zajedničkih sjednica obiju vlada. Sljedeći sastanak će biti u proljeće 2007. u Hrvatskoj. Ali dobre odnose ne izgrađuju samo političari i vlade. Postoji još bezbroj tradicionalnih veza između sveučilišta, gradova, županija. Zbratimljavanje je veoma važno u pogledu razvijanja dobrih odnosa. Postoji najmanje oko 68, možda i više, tih parova gradova i naseobina. Ali, ono što je najvažnije, to su zapravo veze među ljudima. Mogu se sastajati predsjednici, ministri, mogu se potpisivati međunarodni sporazumi. Sve je to važno, korisno i dobro, ali ako ne postoje veze među narodima, među jednostavnim ljudima, onda sve ostalo ostaje mrtvo slovo na papiru.

Vi ste tijekom veleposlaničkih dužnosti u Mađarskoj, stekli i priznanja. Koja su to?

– Prije nekoliko dana predsjednik Republike Mađarske, gosp. László Sólyom, uručio mi je visoko državno odlikovanje «Komodora mađarskoga križa» s kojim se priznaje djelatnost diplomatskim predstavnicima na završetku njihova mandata. Odišta se smatram počašćen s tim priznanjem. Međutim, postoji i jedna druga nagrada koja se dodjeljuje za doprinos u borbi protiv rasizma, diskriminacije, šovinizma, antisemitizma itd., a koja se daje na prijedlog Saveza antifasista Mađarske, i nosi naziv mađarskog pjesnika: Nagrada «Miklósa Radnótića». Želim naglasiti da tu nagradu smatram izuzetnom čašću i veoma sam ponosan, naime, prvi sam od stranih diplomata koji ju je dobio. Dakle, to priznanje mi je od velikog značaja i jedno od dragih uspomena.

Vas su diljem Mađarske naši Hrvati uvijek rado čekali i primali. Kako ste se osjećali među njima?

– Bilo kada sam bio u njihovom društvu, krugu, uvijek sam se osjećao dobro, ali uvijek s malom dozom osjećaja krivice. Naime, dobivao sam puno poziva. Praktički, za svaki vikend je bilo po jedan, a nekad i četiri poziva u isto vrijeme. Naravno, prije svega, to nije bio jedini, iako važan dio veleposlaničkog posla. Da ne govorim o nizu veza i obveza prema mađarskim ustanovama, državnim dužnosnicima i o poslovima vezanih za raznorazna hrvatska izaslanstva kao i međunarodne sastanke. Pokušavao sam bez ikakve diskriminacije prihvatiti i udovoljiti svim pozivima. Ali bilo je da su mi naši ljudi kadšto prigovarali što im nisam došao. U tom pogledu smo se zapravo svi nastojali angažirati. Kolegica Melinda Adam savjetnica je

za kulturu, medije i manjine. Time se u zadnje vrijeme često bavi i konzulica Carmen Floršić, te ostali kolege. Naime, nemamo mi u veleposlanstvu ni u tim pa ni u drugim poslovima strogu raspodjelu. Svi mi trebamo obavljati sve poslove koji se pred nas postavljaju. Pitanje je samo raspored te usaglašavanje s drugim obvezama.

Imate neki hobi što Vas zadovoljava u privatnom životu?

– Imam hobi, ali nemam dovoljno vremena. Znače, čovjek radi ono što može. Ima puno toga čemu bih se radovao kada bih stigao. Kad se vratim u Zagreb – iako zadržavam niz svojih obveza od onih dviju komisija i fakultet o kojima smo govorili i povodom kojih ću se povremeno iznova vraćati u Budimpeštu, što znači da ovaj administrativni dio zauzeća prestaje – vjerojatno ću imati prilike da se posvetim nekim svojim zadovoljstvima kao što je čitanje, glazba, opera, a trudim se da redovito zaplavam. Naime, nekada sam – igrajući vaterpolo – to činio intenzivno. Sad to ne ide baš tako, ali kada budem imao malo više vremena, nastojat ću češće posjećivati bazen. Mnogo toga čovjek bi mogao korisno raditi u životu, ali, evo, radim ono što stignem i mogu.

Kamo vodi put iz Budimpešte, odnosno s veleposlanstva?

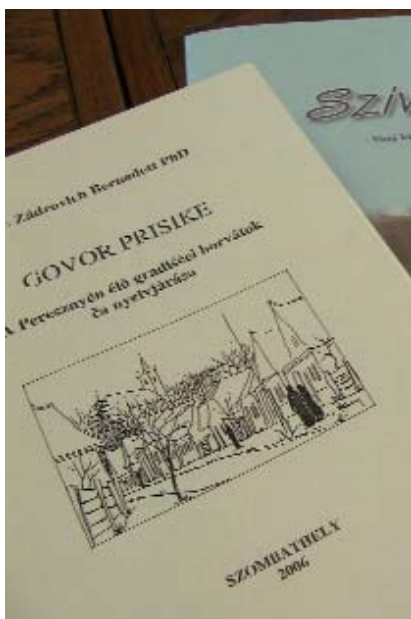
– Posao veleposlanika preuzima i vama dobro poznati, bivši generalni konzul u Peču, gosp. Ivan Bandić. Ja ću međutim, povremeno i dalje dolaziti na sastanke Dunavske komisije. Kolega Davor Pomykalo, ministar savjetnik i zamjenik stalnog predstojnika, i kolega Smiljan Šimac, ministar savjetnik, također će mi pomoći. Naime, u zgradi veleposlanstva osiguran je odgovarajući prostor. Kako i što dalje? Dosta je teško odrediti. Imamo stančić u Opatiji i mislim da će biti više mogućnosti provoditi na moru. U Beču nam živi kćerka s dvoje unučadi, sin se pak nalazi u Zürichu, stoga ćemo nastojati da uzimamo više vremena za sve njih.

Nedavno je bilo Vaše službeno opraštanje od diplomatskog kora i naših čelnika. Što pri odlasku poručujete našim Hrvatima?

– Želim da Hrvati u Mađarskoj nastave svoja djelovanja tako dobro kao što su to i do sada činili. Naime, uvjeti su za to sve povoljniji. Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji nije upitno. Najvjerojatnije će to biti 2009. ili 2010. Suradnja i aktivnosti se odvijaju u svemu u povoljnim uvjetima. Bilo bi zapravo nenormalno i žalosno da se poboljšanje uvjeta i mogućnosti ne odrazi i u određenom napretku u aktivnostima hrvatskih samouprava, vrtića, škola, civilnih udruga. Prema tome, mislim da možemo s optimizmom gledati prema budućnosti svih Hrvata koji obitavaju u Republici Mađarskoj.

Nova izdanja o manjina u Željeznoj županiji

Predstavljanje knjige dr. Bernadete Zadrović

Dr. Bernadeta Zadrović predstavlja svoju knjigu

Odbor za manjine i vanjske posle u skupščini Željezne županije 11. januarja, četvrtak, je pozvao zainteresirane u zgradu Županijske samouprave na predstavljanje četirih izdanj ka su izašla iz tiska potporom dotičnoga odbora i Željezne županije. Predsjednik komisije za manjine Antal Nagy je u svoji pozdravni riči naglasio da pomoć manjinam u očuvanju materinskoga jezika, istraživanje prošlosti svenek će biti važna zadaća onih tijelov i organizacijov ke pažljivo i po mogućnosti i materijalno sprohadjaju žitak narodnih grup. A pokidob na području Željezne županije u većem broju živu Slovenci, zatim Nimci, Gradišćanski Hrvati ter Romi, „posebno mi je drago predstaviti na početku ovoga ljeta znanstvena, povijesna i dijalektoška djela o naši manjina, i ubuduće ćemo se potruditi da iz pinez strateški odvojimo svotu za podupiranje takovih knjig” je još rekao peljač komisije. Studije radne zajednice Alpe – Jadran pod naslovom **Manjine i prekogranična suradnja u Alpsko-jadranskom prostoru** je sam predsjednik preporučio u pažnju nazočnih. Peterojezična knjiga na 430 stranic prezentira povijesne, političke, nacionalne, vjerske, ekonomske, socijalne i druge okolnosti stanovništva ter zanimljivi odnos narodnih grup i većinskoga naroda na ovom području. Med autori najdemo i Čabu Horvatha, direktora Croatice, gdo detaljni pregled daje o gradišćanski naselji, predstavljajući takaj njevu povijest, demografske posebnosti, gospodarstvene uvjete i bogatu kulturnu aktivnost ovde živećih Hrvatov. Dr. Šandor Horvat je u svojoj monografiji **Böröce** opisao povijest

negdašnjega majuckoga ciganskoga naselja u Órségu ter svakidašnji žitak stanovnikov, a kot bivši učitelj bavio se je i problematikom ciganskih školarov u nastavi. Prvi put je promovirano pred javnosti jezično djelo dr. Bernadete Zadrović, profesorice Visoke škole u Sambotelu. Rodjena Prisičanka u svojoj „summa cum laude“ doktorskoj disertaciji, raspravlja oko dijalekta prisičkih Hrvatov. Autorica je naglasila da jur 15 ljet dugo istraživa običaje u svojem rodnom selu, a svenek su ju interesirali i pismeni dokumenti kot stari recepti, privatna familijarna pisma, grobni natpisi, i svisno, vehementno je sabrala materijale niz ljet ter pokušala najti trage i slijede jezičnih korijenov. U ovom izdanju s morfološko-fonetičko-leksičkoga aspekta se približava **Govoru Prisike**. Ov studij prikazuje štitelju takovo detaljno znanstveno djelo kakovim još Gradišćanski Hrvati jako ne raspoložu. Referent za manjine u Željeznožupanijskoj skupščini Árpád Zsámboki još pred stupljenjem u mirovinu svakako je htio napraviti takozvani inventar manjin u ovoj županiji. Istina, 1995. ljeta je jur izašla slična knjižica „Čuvari baštine“, ka je na jeziku pojedinih narodnih grup pisala za postojeća kulturna društva. Sadašnje izdanje pod naslovom **Szivárvány/Duga** nudja značajne informacije o manjina, prvenstveno većinskomu narodu, isključivo po ugarski. Nadalje, ovde stoju još i fotovisti o brojni jačkarni zbori, folklorni grupa ter o vridnom djelovanju Slovencev, Hrvatov, Nimcev i Romov u ovoj jezično i kulturno izuzetno šarenoj županiji.

-Tiho-

Trenutak za pjesmu

Joška Vlašić Manglin

Džeparac

Polne zvoni na Letenji,
Kršćenik se k Bogu moli.
Jotec, Sinek i Duh Sveti,
Grehe naše nam oprosti!

Zvoni nekim ništ ne znače,
Pred svojim štecunu skače,
Kakti oslek ti urluju:
Robu svoju ponuđuju.

„Hote simo dragi moji,
Čude budete vi vidli
Ako prag moj prestupite
I v štečinu rezgledate!”

Kol' štecuna kupca nega,
Na bližnem hrastu vrana peva:
Kvar je pri nas veliki kvar!
„Kár, hogy elmúlt már a nyár!”

Dok se vrana gore srdi,
Pod hrastom se starci zišli.
Toplo su se pozdravili,
Jako zdanja ne se vidli!

„Kak ti služi zdravlje tvoje? –
Poveč meni, dragi kume!
Je l' su puni lagvi tvoji,
Tamo gori vu Palhedí?”

Nemam lagve nit gorice,
Se je dišlo v „tszcsébe”!
Ostal mi je život stari,
Penez dnesu patikari!

I ve idem od doktora,
Ne fiškara, neg lečnika!
Muči mene hrbet, kičma,
Ja više sem ne za ništa!

Dagda idem dol na Muru,
Pak tam čakam staru kugu.
Ali nit noj nesem treba
Jer vu džepu nemam para!

Kaj sem imel par forint
Doktoru sem moral dati!
Moraš v džepu penez meti:
Prez njega ti moraš vmrti!

Nova era, nova vlada,
Novi zakon je stvorila:
Saki pregled kod doktora,
Tristo potegne ti z džepa!

Doktor ne bu samo vračil
Neg bo on i penez brojil!
Kaj je do ve v svoj džep kutil,
Vladi bude v budžet platil!

Kaj bu stoga ja ti ne znam,
Bogec sem već, samo to znam!
Nemam na kruh, nit na mleko,
Nit na deci crno vino!

Kakovih poreza bude?
Ništo pri nas to ne znade!
Samo nam se džepi prazne,
Ljudi vidim sve već gladne!

Susret narodnosnih kazališta ARCUS

Zaklada za nacionalne i etničke manjine i ove godine se pobrinula za Susret narodnosnih kazališta koji će se održati od 2. do 9. veljače 2007. u Kazalištu «Thália» i u budimpeštanske Lutkarskom kazalištu. Sudionici Susreta bit će 15 kazališnih skupina 11 nacionalnih manjina. Ulaznice se mogu kupiti za 800 forinti u «Thálij».

Susret nacionalnih kazališta prvi put je organiziran 1992. g. u Budimpešti pod ravnanjem Lászlóa Ablonczyja u ondašnjem «Várszínházu» na kojem su sudjelovala kazališta četiriju nacionalnih manjina (Hrvati, Nijemci, Romi i Srbi). Poticatelji susreta bili su András Frigyesi, ondašnji ravnatelj Njemačkoga kazališta u Sektaru, i János Wolfart, ondašnji predsjednik Ureda nacionalnih manjina.

Drugi susret priređen je tek nakon deset godina, 2003., na uporno zalaganje Pere Lastića, ondašnjeg predsjednika Srpske državne samouprave, i pokojnog Stipana Blažetina, predsjednika Odbora za odgoj i obrazovanje Hrvatske državne samouprave, također u organizaciji Zaklade za nacionalne i etničke manjine. Tada je već sudjelovalo osam nacionalnih manjina s deset predstava.

Ove godine na petom susretu sudjelovat će čak 15 kazališnih skupina 11 nacionalnih manjina s 16 predstava.

Priredba je dobila i novo ime ARCUS, što na latinskom jeziku znači dugu, koja simbolizira šarolikost nacionalnih jezika i kultura, znači suradnju i skupnu ljepotu na jednom od zajedničkih jezika europske kulture.

Po Peri Lastiću, kuratoru, članu Odbora za kazališta Zaklade, cilj ARCUS-a, osim toga što nudi zabavu na visokoj razini i da kulturni život Budimpešte dobiva multikulturalna obilježja, jest da podupire i to da narodnosni kazališni život postane sastavni dio mađarskoga kazališta, te ujedno premošćuje kulturu domaćih i raznih europskih kazališta.

András Frigyesi, upravitelj programa, naglašava važnost uporabe nacionalnih jezika i igru koja jača upoznavanje samoga sebe. On smatra da narod živi u jeziku, tako i manjine, a kazalište je zrcalo društva, nada i ideala. Zabava koja zanese i koja nadilazi svakodnevicu. Bez igre nemoguće je živjeti. Kazalište je ozbiljno, ali u njemu se i uživa, pročišćava, a igra uzdiže čovjeka.

Blagdanski kalendar

Obraćanje svetog Pavla (25. siječnja)

Blagdan Obraćanje svetog Pavla vezan je za svetca apostola Pavla.

Blagdano ime obraćenja Pavla u gradišćanskohrvatskom selu Prisiki motivirano je događajem *obraćenja svetog Pavla*. U Podravini taj blagdan se zove *na Pavlovo*.

Ime *Pavao*, *Pavle* poznato je u Bunjevaca, *Pavao* u Šokaca, *Pavel* u Pomurju, *Pavo*, *Paviša*, *Pavina* i *Palika* u Podravini, *Paval* u Gradišću.

Iz imena Pavao, Pavle izvedena su i neka prezimena: *Pavković* (u baranjskih Šokaca) i *Pavleković* (u Podravini).

Pavina supruga u podravskim selima zove se *Pavinovka*. Pavlovo ime dovodi se u vezu sa Šaulom (Savao). Šaul Pavao jedan je od najvećih muževa prve Crkve. Ponio je Kristovo životvorno svjetlo, radosnu vijest spasenja i slobode, u cijeli tadašnji kulturni svijet, sve do kraja zemlje. Židovima i poganima, narodu što sjedi u tmini, onima što mrkli kraj smrti obitavahu, donosi jarku, životvornu svjetlost. Razgoni mrak, tjera strah, kida spone krute sudbine, slijepoga slučaja, neumoljive kobi gušenja stihijskih sila, u kojima tone tadašnje društvo, izdano u svojim opravdanim religioznim težnjama.

Šaul Pavao jedan je od najvećih apostola kršćanstva, jedan od najvećih likova svjetske povijesti, čovjek koji je udario tokove zapadne kulture u onome najuzvišenijem što ta kultura u sebi krije: vjera u čovjeka, u istinu koja oslobađa, u bolji svijet, svijet ljubavi, slobode i mira. Sve to izvire iz vjere u Isusa Krista, iz vjere u Oca Gospodina našeg Isusa Krista, iz vjere u životvornu snagu Duha Svetoga, iz vjere u Ljubav Oca i Sina.

Gonitelj kršćana Saulus preobratio se i postao je Kristovim sljedbenikom, od tada je on jedan od apostola – sveti Pavao. U kalendaru njegovo preobraćenje veže se za 25. siječnja.

U narodu se toga dana zapaža promjena vremena, smatra se da je do toga dana prošla polovica zime. Gata se iz vremenskih prilika kakav će biti ishod gospodarske godine, jer se vrijeme polako mijenja pa se navogještava dolazak proljeća. Dakle, ako je tog dana vrijeme lijepo, urod će biti bogat; ako bude magle, uginut će stoka, a vjetrovi znače rat.

U Bačinu na Piroškin dan (18. siječnja) valja sađenac (luk) u rešetku staviti na peć da se dobro osuši. Na Pavlovo pak s crvenim poklopcem valja ga promiješati, da bude crven kao poklopac i da ne bude „rebrast“.

Gradišćanci iznose *Obraćanje Pavla polovicu zime zlamenuje*, odnosno *Paval vedro – leto dobro*. (*zlamenovati – značiti, kazivati)

Hrvati u Budžaku (Buzsák) tog dana prate vrijeme jer se ono obično mijenja te na mađarskom jeziku kazuju: *Sve dokle do Pavlova u štalu svijetli sunce, toliko će još u nju padati snijeg. Ako se Pavao promijeni maglom, mnogi će ljudi umrijeti kugom*. Vjeruje se kako luk toga dana valja staviti u torbu te ga naopačke objesiti, onda neće donositi sjemenje.

Žitelji Male Kanjiže (Kiskanizsa) smatraju preobraćenje vremena toga dana polovicom kruha, naime, ako je obitelj sačuvala polovicu namirnica i polovicu krme skrbljene do proljeća, onda je obitelj i stoka osigurana pa će prebroditi zimu.

Duro Franković

Priseg Margite Rudak ter Gyule Schaffera u Gornjem Četaru 1958. ljeta, s farnikom u Velikoj Nardi, Jožefom Škrapićem, rodnom iz Petrovoga Sela

Bački razgovori

Dan prije Velikoga prela, u petak, 26. siječnja, s početkom u 14.30 sati, u županijskome Narodnosnom domu u Baji (Ulica Szabadság br. 23) održat će se već tradicionalni Bački razgovori o bunjevačkim, rackim i šokačkim Hrvatima «jučer, danas i sutra». U suorganizaciji Bačkog ogranka SHM i hrvatskih manjinskih samouprava u Bačkoj, na ovogodišnjim Razgovorima predviđena su predavanja profesora Dinka Šokčevića (Pečuh) i Nace Zelića (Zagreb), prigodni program Hrvatskoga kazališta iz Pečuha te predstavljanje knjige *Antroponimija i toponimija bunjevačkih Hrvata u Mađarskoj* profesora Živka Mandića (Budimpešta), koja je objelodanjena potkraj 2005. godine u izdanju Hrvatskoga znanstvenog zavoda Pečuh u ediciji Bibliotheca Croatica Hungarie.

Materice i Oci u Kačmaru

U očuvanju pučkih običaja Kačmar je uvelike prednjačio i prije. Već ranih sedamdesetih godina obnovili su običaj kraljice o Duhovima, a i kazališna djelatnost je niz godina bila zastupljena u programima. Novoizabrana Hrvatska manjinska samouprava 9. prosinca održala je bunjevački običaj „Materica i Otaca.“ Predsjednik Grgo Išpanović, glavni organizator ove lijepe priredbe, pobrinuo se da taj dan ostane nezaboravan u sjećanju mještana. Prije programa pedesetak njih nazočilo je svetoj misi, a zatim su prešli u prostoriju Hrvatske manjinske samouprave. Nakon pozdravnih riječi g. Išpanović govorio je o značaju i veličini Materica i Otaca, a potom predstavio novoizabrano vodstvo Hrvatske manjinske samouprave u Kačmaru. U svojemu kratkom, jezgrovitom govoru upoznao je nazočne o planovima novoizabranog tijela podvukavši pritom važnost sloge i jedinstva svih onih koji ubuduće trebaju pomagati vodstvu pri ostvarivanju godišnjeg programa. Slijedio je potom šarolik program polaznika dječjeg vrtića i školaraca, te solo pjesme uz pratnju harmonike. Svi gosti bili su počašćeni ukusnim zalogajima i kapljicom, kao što to i priliči ovakvoj prigodi. Novoizabrani predsjednik se „predstavio“ kao savršeni stručnjak u kulinarstvu.

Bačvanac

Zlatna ribica, 26. siječnja premijera u Hrvatskom kazalištu

Petar Šurkalović

Prva ovogodišnja premijera u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu bit će uprizorenje drame Aleksandra Puškina „Zlatna ribica“ koju je na scenu postavio ravnatelj mostarskoga kazališta lutka Petar Šurkalović, glumac i redatelj. Premijera je 26. siječnja s početkom u 19 sati na pozornici Hrvatskoga kazališta u Pečuhu.

Dječja je to predstava, lutkarska, u kojoj glume Tanja Bertok Zupković, Erika Žarac, Slaven Vidaković i Ivo Grišnik. Lutke su došle iz radionice ljubljanskih lutkara s kojima redatelj Šurkalović surađuje već niz godina.

Kazalište lutaka Mostar

Prve lutkarske predstave u Mostaru javile su se 1870-ih godina. Putujuće družine dolazile su iz Srednje Europe, Hrvatske i Vojvodine, a javile su se i prve trupe s Istoka, s kazalištem sjenki. Bila je to klica razvoja lutkarstva u Mostaru, i 1939. javlja se prva lutkarska scena koja djeluje do početka Drugoga svjetskoga rata. U tome kratkom razdoblju napravljene su četiri predstave s preko 120 izvedaba. Godine 1952. u Mostaru, kulturnom i gospodarskom središtu utemeljeno je kazalište lutaka, a prva premijera bila je 15. studenoga 1952. Bila je to Snjeguljica i sedam patuljaka. Od tada do danas s mnogo uspona i padova iskristalizirao se lutkarski put prema europskom lutkarstvu, otvaranje prema poljskim, češkim lutkarskim školama. „Igramo i prihvaćamo dormanski teatar. Imamo stalan ansambl, 15 uposlenika, od čega devet glumaca, godišnje dvije premijere s tristotinjak izvedaba. Zgrada našega kazališta danas je u izgradnji jer nam je u ratnim

sukobima zgrada ostala s druge strane crte povučene u Mostaru, i nalazi se na lijevoj obali. Mi smo na desnoj, radimo, izgrađujemo danas svoje kazalište. Imamo brojne pozive na festivale, petnaestak godišnje, a odlazimo na pet do šest festivala“ – kaže Šurkalović.

Veze Pečuha i Mostara

I mađarsko je lutkarstvo snažno, kaže Šurkalović. I s mađarskim se lutkarima već više godina susrećemo na raznim festivalima. S pečuškom Bobitom surađujemo od 1976. godine, a susret s Hrvatskim kazalištem daljnji je poticaj ovoj suradnji. Antun Vidaković zamolio me za suradnju, ponudio sam mu desetak naslova, a on je izabrao baš Zlatnu ribicu. Vidio je naš rad i neke naše predstave, i to mu se veoma svidjelo, a pogotovo naš način poduke glumaca i animacija lutke onima koji nemaju stalne veze s lutkama. Zlatna ribica idealan je spoj života i bajke te bajke i života. Mi želimo pokazati kako bajku možemo na različite načine pričati i, angažirajući svoju maštu, ispričati bajku na način kako mi mislimo da će biti najuspješniji, kaže Šurkalović koji je impresioniran nadarenošću glumaca i spremnošću tehničkog osoblja u Hrvatskom kazalištu. Birajući suradnike za predstavu, Šurkalović se odlučio za likovnu opremu iz Ljubljane. Jože Lašič osmislio je likovnu stranu predstave, a njegova je zasluga i djelomična izrada lutaka. Glazbu je pripremio ravnatelj Zadarskoga kazališta Davor Grzunov, a Šurkalović je redatelj i priređivač teksta za lutkarsku izvedbu.

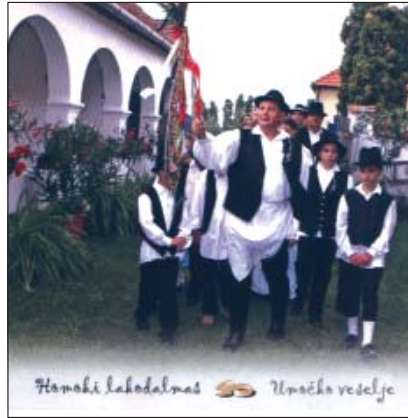
bpb

Zadnja kocka Phare-projekta

Umočko veselje odsad na filmu

Ne znam kako je to u drugi regija, al mi, Gradišćanci, zvanaredno rado svadbujemo. To je pokazalo i prošlo ljeto kad su Petrovišćani na pozornici, a Umočani u stvarnosti, na seoski ulica izveli svoje pirovne običaje. Ki je lani u augustu dostipao čar do Niuzaljskoga jezera, znamda je za sebe nabavio doživotni dar od trodnevnoga veselja. Orijašku narodnu svetačnost, jiliše i piliše je financirala Europska unija, unutar Phare-projekta, a kot zadnja kocka je snimljena, rizana i skupastavljena svadba za jednourni film na DVD-u kojega, po izboru gledatelja, prati ugarska ali hrvatska naracija. U dodatku još moremo pogledati i scensku izvedbu svadbe. U samom uvodu filma doznajemo korisne informacije o ovom kajkavskom selu koje se prvi put pismeno spominja 1274. ljeta. Ovo naselje je spalo med Nádasdyjevo, kasnije Széchenyijevo vlasništvo. Hrvate iz slavonskoga varoša Kraljova Velika je doselio Tamás Nádasdy 1538. ljeta. Naraciju kinču krasne seoske slike i daljnji povijesni detalji, dokle tamburaška muzika zgodno polipša ovu panoramu. Pripetenje, svadbene običaje predstavljaju kotrigi Hrvatskoga kulturnoga društva *Kajkavci*. Sve vidimo u procesu, početo od druženja mladih, seoskoga bala, kade se je tancalo s metlom i vinom do udvaranja pri divojačkoj hiži, iako su se mladi mogli strefiti samo pred pažljivimi oči starine, četvrtak, subotu i nedilju za večerom. Sprosit se je smilo samo va vrime adventa, a na pogodbu su išli mladoženjini roditelji. (U ovoj ulogi vidimo predsjednika Hrvatske manjinske samouprave Joška Jurinkovića i njegovu ženu). Pri ovom prizoru oko štafirunge pak se čuje i kajkavska slatka rič, kako je nek u staru dob hasnovana. Veselje su prlje držali va vrime mesopusta, a tajedan-dva prlje su se jur morali pripravljati na to.

Od hiž do hiž moremo spohadjati kako vabec (Gyula Kishegyi) poziva goste, rodjake, kako se žene nosu k hiži jaje, cukora, putora, muke, masti, živu kokoš i kako se misu vrtanji, kuglofi, kolači, a i rezanci va juhu. Takozvane „ptice“ (slatki kolač) dica raznosu u selu rodbini još pred pirom sa „*Hvaljen budi Jezuš Kristuš!*“. S izlaskom sunca nad Umokom i kupicom žganoga se začme i zaklanje svinje. Močne muške ruke vrijeda su podrobili i meso, i jetra i gustozno je predstavljeno kako se nek pravu krvave kobasice, presburš, kako se peču ocvarki i kako se načinji kraljevska večera. Kad su se nakinčila kola, mladi su prošli k notarušu, dokle su dekle (divičice) svezale, pripravile rozmaringe s pantljikami za rodjake. Na dan prisega mladoženja (Jožef Kozak) je sa svati išao po zaručnicu (Estera Grubić) ter u povorki išli su do crikve sv. Ane. Na filmu vidimo Pavla Horvata, farnika rodnom iz Vedešina, i cijela ceremonija je ganutljiva s jačkom *Zdrava, diva ... Za Božjim blagoslovom slijedi pri svadbenom stolu kulinarska čarolija, tanac zaručnice, tanac s vankušem i mulatovanje do jutra. Diplomaska djela Ildike i Andreje Krajčić su dala fundamentat k ovom filmu, a scenarij je napravila Zsuzsanna Horváth. Narator za hrvatski tekst i koreograf folklorinoga djela je bio Štefan Kolosar, a za muzičku obradu se je zeo Janoš Salmer. Umočko veselje je neprocjenljivo djelo u zadnjoj uri, spašavanje lokalnih vridnosti ke su sudjene na gubljenje i pozabljenje. Medjutim, nastojanje ovoga društva za očuvanje, oživljenje lipšega kusića umočke prošlosti je neslomljivo i svakako uzorno sa spodobne ansamble. A ja, kad bi bila na mjestu umočkih zaručnic, ja bi se kvizno udala po stari i prekrasni tradicija ovoga kajkavskoga gnjazda.*

-Tiho-

Božićne pjesme iz Umoka

Radujte se, narodi! – poznate melodije na tambura

Iako je jur mimo božićno vrime, teško sumljam da najnovija CD-ploča umočkih tamburašev nek sad će se „prebušiti“ izvan seoskoga praga, a teško se čeka na slušanje i treći njev glazbeni produkt. No, dokle toga nimamo, morem pisati samo o ovoj božićnoj cedejki, ka je u mojem stanu pri božićni svetki naravno izmjenično slušana sa undanskom pločom. Janoš Salmer, peljač i aranžer tamburašev *Kajkavci* i ovput je brižno stavio muzički repertoar pred svoje svirače s devet jačkami. On kao dirigent ni sad se nij dao spustiti s kvalitetne svirke, mogli bi reći da su Umočani s koljnofskim dirigentom još jednoč dokazali da im je predlani s razlogom podiljena državna zlatna kvalifikacija a lani pak muzičko priznanje Saveza ugarskih zborov i orkestrov. Janoš Salmer i na ovoj produkciji zastupa kot pjevač, s malim pretiravanjem on bi mogao po glasu i stilu jačenja postati i naš gradišćanski Zvonko Bogdan. Neki bi rekli da božićne jačke dost smišno glušu prez mnoštva ljudi, a glavna karakteristika ove cedejke je uprav to da je Koljnofac imao hrabrost, volju, a ne nazadnje i talentiranost da sve, i za nas poznate, većinom crikvene melodije, odjači sam. Tako *Tiha noć, Radujte se, narodi, Šetujte, pastiri, O, prekrasna tajanstvena noć, Veselje ti navješćujem, O, pastiri, čudo novo, Veseli budmo, Zvončići, Ave Maria* su sve snimljene na ovoj ploči u pratnji tamburaškoga orkestra u kom sviraju otac i sini, braća i sestre jednako: Gabriela Bališ, Ádám Horváth, Adrian Palmal, Jožef Palmal, Tamaš Palmal, Estera Radonji, Tünde Radonji, Janoš Salmer, Agneš Várhelyi, Luca Várhelyi, Mate Várhelyi. Kot gosti sudjeluju još Zoltan Kiss ter Eva Palmal. Tonski snimatelj je Szabolcs Kapui, a produkcija je snimljena u studiju Harmónia. Odgovorni izdavač je bio umočki načelnik Attila Horváth, kot izdavači se spominjaju Samouprava i umočka Hrvatska manjinska samouprava. Ufam se da će ovo glazbeno djundje, ako lani jur nij moglo, barem ljetos će dospiti na Božić u svaku hižu kade se nek rado sluša kvalitetna glazba i pri svetačni trenutki.

-Tiho-

KEČKEMET – Nakon izbora i osnivačke sjednice održane sredinom listopada 2006. godine, novoutemeljena Hrvatska manjinska samouprava u Kečkemetu, lani 18. prosinca prvi put okupila je hrvatsku zajednicu u središtu Bačko-kisškunske županije. Svrha okupljanja, koje je organizirano uza zajedničku večeru, bila je bolje međusobno upoznavanje, a okupilo se 22 Hrvata koji danas žive i/ili rade u Kečkemetu, podrijetlom iz bačkih hrvatskih naselja, ali i drugih krajeva Mađarske. Predstavljajući članove hrvatske samouprave, predsjednik Stipan Šibalin, rodom iz Gare, na nedavnoj je elektorskoj skupštini u Baji uz ostalo istaknuo kako su Hrvati u Kečkemetu zapravo došljaci, uglavnom su došli iz Bačke, Vojvodine i Željezne županije. Kako je dodao, većinom su Bunjevci, a ima i nekoliko rackih Hrvata. O planovima nove hrvatske samouprave, čiji su članovi svi umirovljeni, šaljivo je rekao: „Mi prošlost nemamo, a budućnost je pred nama“.

KANIŽA – U organizaciji Hrvatske manjinske samouprave grada u 2007. g. nastavljaju se hrvatske mise. Prva misa održana je 21. siječnja u crkvi kod bolnice, koju je celebrirao Blaž Horvat, dekan iz Koprivnice.

SUMARTON – U povodu Vincekova, na Kamanovim goricama okupili su se uzgajivači vinove loze i ugostili ekipu gostiju iz županije, članove KUD-a. Krenulo se poslije podne od klijeti do klijeti. U svakom se podrumu kušalo vino, naime, u ekipi je bilo i stručnjaka vinara koji su i dali nekoliko savjeta gazdama. Broj članova ekipe povećao se do podruma Jože Rodeka, gdje ih je čekala večera, a članovi zbora uz finu kapljicu nudili su hrvatsku pjesmu.

SERDAHEL – KUD Sumarton započinje turneju po hrvatskim naseljima u Pomurju prilikom kojeg će objaviti i mogućnost učlanjivanja u Kulturno društvo. Prvi nastup je u Serdahelu, 10. veljače.

KERESTUR – Hrvatska manjinska samouprava, već po tradiciji, organizira fašničku povorku u selu. U njoj će sudjelovati članovi raznih društava, školarci i svi koji se žele maskirati. Na povorku, koja će biti održana 10. veljače, očekuju i goste iz Kotoribe.

Peti Racki bal u Andzabegu s Gradišćanci

Zastupnici Hrvatske manjinske samouprave u Andzabegu s petroviskimi folkloriši

Hrvatska manjinska samouprava u Andzabegu (Érd) stoji od dvih hižnih parov: Kubatov ter Weselović, a peti član je Antun Antunović. Od muža Stipana u jesen je prikzela predsjedništvo spomenutoga tijela Dubravka Kubatov, a za potpredsjednicu je bila imenovana Agica Weselović, rodom iz Petrovoga Sela (a kade ne bi bili Petrovišćani). Prik nje su zašli folkloriši i svirači HKD-a Gradišće u Andzabeg, 20. januara, subotu, na 5. Racki bal, u restoran Dolina Benta. U prekrasnoj dvorani je kih 230 gostov dočekao zgora spomenuti ženski duet. Njeva neobična ter lipa nošnja se je svakomu vidila, a gostoljubivost domaćic je bojsek na svaki obraz namoljala radost i veselje. Med časnim gosti su bili ovput vojni izaslanik iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti Ivan Jušić i njegova supruga Irena, gradonačelnik András Mészáros, a i dogradonačelnik

Bunjevački ples u izvedbi HKD-a Gradišće

Andzabega János Segesdi, kao i parlamentarni zastupnik Gabor Kubatov. Bal Hrvatov su počastili i predstavnici drugih narodnih grup u varošu (Srbi, Grki, Nimci), a posebno su pozdravljeni najstariji gosti Bogó Mihályné ter Stipan Kubatov st. iz Baje. Za kratkim proznom uvodom bal je i službeno otvoren s tančenim slavonskim spletom, a polurni repertoar Petrovišćanov lako bi mogli nazvati i avanturističnim putovanjem s pjesmami i folklorom kroz bivšu Jugoslaviju. U pauzi su tamburaši zsvirali zato i gradišćanske melodije. Jur pod večerom se je začeo tanac, a petroviska Pinkica, na čelu s Rajmundom Filipovićem, zaista je pokazala da pozna bezbroj muzičkih stilov. Od roka do valcera sve im je bilo u gitari, a na prošnju domaćinov, naravno, otpjevano je i nekoliko ugarskih jačak. Petroviski folkloriši i zvana programa su zaslužno peljali takozvanu plesničnicu, jer i starije generacije su oduševljeno pratile kolo, drmeš, hopacupu, štoveč očigledno su većimi bili oni ki su umjesto pasivnoga gledanja spremni bili i naučiti još i teže korake. U polnoči i ovde su se vlikle tombole, mnogo je bilo vridnih darov, a našla je svoje srične dobitnike i glavna nagrada, televizija. Iako znamo da je bilo dost brigov i organizacijskih poslov oko bala, vjerojatno su se tako domaćini, gosti kot i gradišćanski izvodjači zadovoljni, s lipimi spominki otpравили domom u nediljni rani ura.

-Tímea Horvat-

Pinkica je dobar izbor za svaku feštu

Jedan od petroviskih stolov na balu

Hrvatska - naša matična domovina

„Osobni podaci“ Hrvatske

Hrvatski državni sabor samostalnost Republike Hrvatske proglasio je 25. lipnja 1991. g.

Hrvatska se nalazi na jugoistoku srednje Europe. Kopnena površina iznosi 56 538 četvornih kilometara. Tomu još treba pribrojiti 33 200 četvornih kilometara teritorijalnoga Jadranskog mora. U Hrvatskoj živi domalo 4,7 milijuna stanovnika.

Zastava: crveno-bijela-plava trobojnica s grbom;

Grb: stari hrvatski grb zvan „šahovnica“, slijeva: grb Ilirije, Dubrovnika, Dalmacije, Istre i Slavonije;

Himna: „Lijepa naša domovino ...“, jedinstvena himna (od 1891.) koja u uvodnome stihu govori o prirodnim ljepotama zemlje. Stihovi su Antuna Mihanovića, a pjesmu je uglazbio Josip Runjanin;

Vizualni kod Hrvatske. Troplet;

Slogan: „I dok je srca, bit će i Kroatije!“, stih hrvatskoga književnika i pjesnika Antuna Gustava Matoša;

Ptica – znamen hrvatskih planina: Suri orao; hrabra, snažna i spretna ptica;

Cvijet – znamen Hrvatske: Velebitska degenija;

Koralj – znamen Jadrana: Crveni koralj – kameni koralj, graditelj grebena u podmorju

Velebitska degenija

hrvatskih otoka. Nakit koji, po predaji, čuva od uroka;

Najugroženiji sisavac: Sredozemna medvjedica;

Relikt davne zemljine prošlosti: Mekousna pastrva, rijeka Krka.

ZNATE LI

Kako je nastao hrvatski grb?

Tko je i gdje ispričivjedaio priču o nastanku staroga hrvatskoga grba zvanoga i „šahovnica“, zasad je tajna.

Bilo je to prije tisuću godina. Hrvati i Mlečani vodili su na kopnu i moru jedan od mnogih ratova. Po priči, dužd Petar II. Orselo imao je više uspjeha od hrvatskoga kralja Držislava. Mlečanima je uspjelo zarobiti hrvatskoga kralja, i odveli ga u zarobljeništvo u Mletke.

Nezadugo dužd Petar II. Orselo saznao je da kralj Držislav dobro igra šah, drevnu kinesku igru na ploči sa 64 bijelo-crvena polja. Pozvao je kralja i uskoro su sklopili sporazum: ako pobijedi hrvatski kralj u sve tri igre ovoga šahovskog dvoboja, dužd će kralja osloboditi sužanjstva. Pustit će ga da slobodno napusti Mletke i vrati se u svoju domovinu.

I igra je započela. Uskoro je kralj Držislav slavio tri uzastopne šahovske pobjede i svoju slobodu.

Tada je, veli priča, izjavio da će šahovsko polje uzeti za grb sebi i hrvatskome narodu. Odonda Hrvati imaju svoj šahovski grb.

Pouzdana povijesna vrela svjedoče postojanje ovoga grba hrvatskoga naroda od kraja 15. stoljeća.

Prema Marijanu Grakaliću

Izradila: Dijana Kovači iz Fifeháza

Hrvatski NAJ

Najveći otok u Hrvatskoj: Cres – 405,68 četvornih kilometara;

najviši planinski vrh: Dinara (planina u Dinari) – 1831 m;

najdulja rijeka koja prolazi kroz Hrvatsku: Dunav, 2857 km (138 km u Hrvatskoj);

rijeka s najduljim tokom u Hrvatskoj: Sava, 562 km (ukupni tok 945 km);

najveće prirodno jezero: Vransko jezero (Dalmacija, Biograd);

najmanja katedrala u Hrvatskoj, a i u svijetu: crkva sv. Križa u Ninu;

U njoj je stolovao biskup. Zbog svoje ljepote i malečnosti (duga je samo 36 koraka), poznata je kao „najmanja katedrala na svijetu“. Iako je skromnih dimenzija, ne manjka joj velebnost. Pozornost znanstvenika privukla je još jedna posebnost: proporcije crkve tako su savršene da, osim kao sakralni objekt, građevina istodobno služi i kao kalendar i sat dokazane točnosti, jer su sve dimenzije zidova, vrata i prozora dobivene na temelju svjetlosnih proračuna.

Crkva sv. Križa u Ninu

Prela, balovi i pokladne zabave u Bačkoj

27. siječnja

BAJA

Veliko prelo bačkih Hrvata

Gosti: STJEPAN JERŠEK ŠTEF i njegovi tamburaši

Svira: TS „ORAŠJE“ iz Vršende i Mohača

DUŠNOK

Veliko racko prelo

Svira: Orkestar „RACKE ŽICE“ iz Dušnoka

3. veljače

SANTOVO – Marindanski šokački bal

Pjevaju: SANTOVKINJE

Sviraju: TS KUD-a „TANAC“ iz Pečuha
TS iz PETRIJEVACA

10. veljače

BAČINO

Veliko racko prelo

Svira: Orkestar „RACKE ŽICE“ iz Dušnoka

ALJMAŠ

Veliko bunjevačko prelo

Svira: ORKESTAR iz Mohača

15. veljače

KALAČA

Lakomac – pokladna zabava

Sviraju: „RACKE ŽICE“ iz Dušnoka

17. veljače

GARA

Veliko bunjevačko prelo

Sviraju BEREŠKI TAMBURAŠI i TS „BAČKA“ iz Gare

VANCAGA

Veliko bunjevačko prelo

Sviraju: TAMBURAŠI IZ BEREGA (Bačkog Brega)

24. veljače

GARA

Muško prelo

Svira: TS „BAČKA“ iz Gare

ČIKERIJA

Veliko bunjevačko prelo

Svira: TS „ORAŠJE“ iz Vršende i Mohača

Prela u Baškutu, Čavolju i Bikiću

Članice KUD-a „Bunjevačka zlatna grana“ iz Baje u prigodnom programu

Premda bunjevačkih Hrvata u Baškutu ima vrlo malo, svega nekoliko obitelji, a jezik polako nestaje, ima jedan dan u godini kada se okuplja, kada se veseli i zabavlja. Već po običaju, Hrvatska manjinska samouprava u BAŠKUTU priređivanjem Bunjevačkoga prela u subotu, 13. siječnja ove godine, u 19 sati u seoskoj Dvorani za kulturne priredbe, otvorila je ovogodišnji niz tradicionalnih balova i prela u Bačkoj. Zahvaljujući organizatorima, prije svega predsjedniku hrvatske samouprave Antunu Kulišiću i Terezi Zorić Pap, i ove se godine okupilo oko 230 gostiju, ne samo iz Baškuta već i okolnih naselja.

Na broju je bilo i tridesetak mještana koji se svakog tjedna utorkom navečer okupljaju na hrvatskoj plesničnici. Tradicionalno Veliko bunjevačko prelo otvoreno je najpoznatijom preljskom pismom Kolo igra, tamburica svira, koja se izvodi na svakome prelu. U prigodnom programu, na početku s baranjskim šokačkim i bunjevačkim plesovima, nastupilo je Kulturno-umjetničko društvo

„Bunjevačka zlatna grana“ iz Baje. Goste je zabavljao TS „Orašje“ iz Vršende (odnosno Mohača), pa je dobro raspoloženje potrajalo do zore.

Posljednjih godina postalo je tradicijom da se u isto vrijeme priređuje i Veliko bunjevačko prelo u ČAVOLJU, i to u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave. Kako nas je obavijestio predsjednik Stipan Mandić, na prelu koje je održano u subotu, 13. siječnja, u gostionici „Tóparti“, i ove godine svirao je Orkestar „Čabar“ iz Baje, a okupilo se stotinjak gostiju. Prelo je uljepšano prigodnim programom Dječje bunjevačke folklorne skupine i pjevanjem mješovitoga pjevačkog zbora čavolskih umirovljenika.

U subotu, 20. siječnja, u organizaciji Hrvatske manjinske samouprave i predsjednika Antuna Mujića, održano je i Veliko bunjevačko prelo u BIKIĆU. U mjesnoj Športskoj dvorani nastupili su Mladi tamburaši iz Bikića, a goste je zabavljao Orkestar „Čabar“ iz Baje. S. B.

Dio sudionika u velikom kolu

Dio domaćih sudionika, slijeva prvi predsjednik HMS Antun Kulišić

Zaštitnik vinogradara, vinograda i vina

Blagoslov loze

Nekako mi se čini kako ljudi koji njeguju vinovu lozu i vole dobru vinsku kapljicu imaju puno svetaca zaštitnika. Ne znam zašto je to tako, ali oni su pravi veseljaci koji se oko svetaca i svetica često sa svojim prijateljima druže u vinogradima i oko vina u podrumima. Jer radovi u vinogradu i oko bačve i vina iziskuju truda i puno vermena, ali pružaju i potiču zaljubljenost u podrum i vino i ne u posljednjem redu prilika su za razonodu. Hrvati u Mađarskoj su veliki štovatelji vinograda i vina ali i zaštitnika istih, a prije svega svetoga Vinka i Martina. Nema naše regije gdje se oni ne okupljaju oko starih navada, obnavljaju ih i druže se 22. siječnja. Ako i ne baš 22. siječnja onda 20. ili nekoga datuma oko toga dana, kako su to činili Kukinčani i njihovi prijatelji u podrumu Ivica Bošnjaka, a pod pokroviteljstvom tamošnje hrvatske samouprave. Došli su prijatelji iz Duboševice. Ivica je na svome brijegu poslagaio stolove pune hrane uz pomoć svih Kukinčana, otvorio vrata podruma ... Obrezala se loza, poškopio trs, pekla slanina, pila rakija, bijelo i crno vino, kobasice, švargla, šunka, luk... Došli su prijatelji iz okolnih

Prijatelji iz Duboševice

naselja, Semelja, Pogana, Katoljčani, Ženski pjevački zbor Augusta Šenoe, gosti iz pobratimljenog hrvatskog naselja Duboševice, vršiteljica dužnosti generalnog konzula u Pečuhu Vesna Njikoš Pečkaj, svećenik iz Osijeka fra Jakov Ripič koji je pri svetoj misi na hrvatskom jeziku u crkvi svete Ane blagoslovio i donesenu lozu i vinogradare. Nakon što se spustila noć prešlo se u dom kulture gdje se nastavilo veselje naravno uz svirce Orekstra Ladislava Matušeka. Njih ne treba puno nagovarati da zasviraju, njima je to u venama, osjetili su svi oni koji su pribivali kukinjskom druženju koje je potrajalo do kasnih noćnih sati. *bpb*

Izvršna šunka, stara tri godine, s tavana Ive Grišnika

Veselo društvo za stolom

SERDAHEL – Ribolovno društvo „Partizan“ najstarije je civilno društvo u Serdahelu koje od 1979. g. djeluje neprekinuto. Posljednjih godina Društvo je vrlo djelatno, sve su mu češće veze s hrvatskim društvima. Članovi redovito održavaju sjednice, organiziraju dobrovoljan rad za čišćenje i uređenje mjesne šljunčare, otvorili su web-stranicu (www.partizanhe.dy.hu) koja će se moći čitati i na hrvatskome jeziku. Na nedavno održanoj skupštini predsjednik Ladislav Markan izvjestio je o godišnjem djelovanju Društva te govorio o obračunu za 2006. godinu. Društvo ima 73 člana, od njih 63 su odrasli, a ostali su malodobni. Žele da se ta brojka poveća, pogotovo da bude više mladih. Ribolovno društvo lani je imalo 1.861.466 Ft prihoda, a 1.533.291 Ft izdatka, potrošeno je 900.000 Ft na poribljavanje mjesne šljunčare, 150.000 Ft na razne priredbe (natjecanja), 130.000 Ft na određene radove oko vode. Predsjedništvo Društva prati i mogućnosti natjecanja, tako je lani uspjelo pribaviti 189.000 Ft za poribljavanje. Mjesna samouprava svake godine potpomaže djelovanje organizacije s određenom financijskom potporom. Društvo je odlučilo istupiti iz Mađarskoga državnog saveza ribolovaca u čijim je okvirima do sada djelovalo. Upravo zbog toga trebalo je preinačiti statut u kojem je sada naznačeno da će organizacija djelovati posebno i ne podliježe političkim strankama. U tim težnjama ga podupire i načelnik sela Stjepan Tišler, pa i mjesna samouprava smatra da bi Društvo moglo biti odgovorno za nadzor voda šljunčare koja je u vlasništvu mjesne samouprave. Ondje se šljunak i sada iskopava, ali prema planovima, nakon eksploatacije uredit će se rekreacijsko jezero. Stoga je na skupštini potpisan ugovor između Ribolovnog društva i mjesne samouprave o tome da će civilna organizacija biti povjerena za nadzor vode nove šljunčare. Izglasovano je da od 2007. g. ekonomske poslove vodit će Zoltan Štric, te da se ne dopušta hranjenje riba iz malih čamac na daljinski upravljač. Prema predsjedniku, ubuduće bi trebalo više ulagati u mobiliziranje članova kod rješavanja određenih problema, da budu aktivniji na dobrovoljnom radu, da se organiziraju stručni forumi i da suradnja preko granice bude još sadržajna. Društvo je mjesna samouprava obećala ured u Fedakovoj kuriji. Tamo bi se izdavale dozvole, pohranjivali bi se svi dokumenti, organizirali sastanci. Do tada se dozvole izdaju u Teledomu svake subote od 10 do 12 sati.

Beta

Budimpešta

Promjene na polju manjinske politike

DONJI KRALJEVEC – Košarkaški klub Donji Kraljevec organizirao je drugi po redu novogodišnji međunarodni juniorski turnir na kojem su igrale četiri momčadi: BFL Budimpešta (Mađarska), KK Bratstvo Bosanska Krupa (BiH), juniorska selekcija Međimurja te juniorski domaćina. Utakmice turnira igrale su se u tri dana (5. – 7. siječnja) u dvorani OŠ Donji Kraljevec. Domaćin je sustav natjecanja na turniru postavio tako da svaka momčad igra sa svakom, nakon čega dvije prvoplasirane momčadi igraju utakmicu za naslov pobjednika turnira, a trećeplasirana i četvrtoplasirana ekipa razigravaju za treće mjesto. Otvaranje turnira bilo je u petak s početkom u 16 sati kada su bili izvučeni i natjecateljski brojevi, pa je prigodnim programom započeo 2. međunarodni košarkaški juniorski turnir u D. Kraljevcu. Predstavljene su ekipe (KK Bratstvo iz BiH, KK BLF iz Mađarske, juniorska selekcija Međimurja i, naravno, KKDK). Zatim je slijedio uvodni govor organizatora i načelnika općine Donji Kraljevec Mladena Čonke te nastup mažoretkinja. Prvu utakmicu odigrali su domaćini s KK Bratstvom u kojoj su domaći slavili s 94 : 92. Bila je to vrlo napeta utakmica, izjednačena od samog početka, i jedni i drugi borili su se do kraja. Zvijezda domaćih bio je zasigurno Dino Lepen koji je u ključnim trenucima znao kamo s loptom. No, ne manje zaslužni jesu i Mesarić, Ružić, Belovari, Pintar, Fileš, Balent. (www.donjikraljevec.hr)

SEGEDIN – Savez nacionalnih manjina Čongradске županije u segedinskom Domu manjina 19. siječnja održao je svoju godišnju skupštinu, uz izvješće o lanijskom radu predsjedništva, financijsko izvješće, predstavljanje programa rada i financija za 2007. godinu, prihvaćanje izvješća i primanje novih članova.

DUNAÚJVÁROS – Udruženje Hrvata i Srba u tome gradu 20. siječnja na bazenu Éva Fabó priredilo je Veliko prelo. Goste je zabavljao orkestar Kolo iz Tukulje.

Na sjednici održanoj 11. prosinca 2006. godine mađarski je Parlament prihvatio zakon o strukturalnim promjenama vladinih ustanova. Na temelju toga, prema Vladinoj uredbi od 28. prosinca prošle godine obavljanje zadaća u svezi s nacionalnim i etničkim manjinama privremeno – do 31. siječnja 2007. godine – povjerava se Uredu za nacionalne i etničke manjine, koji prelazi pod upravu Ureda predsjednika Vlade, a upravljanje manjinskom politikom u nadležnost ministra istog ureda. Općim pravnim nasljednikom Ureda za nacionalne i etničke manjine i po strukturi i po zadaćama određuje se Ured predsjednika Vlade.

Stručni tajnik Ureda predsjednika Vlade (MeH) zadužen za inozemne odnose i nacionalnu politiku Ferenc Gémesi u okviru međunarodne tiskovne konferencije 19. siječnja u Budimpešti predstavio je novo ustrojstvo i sadržajni program stručnog tajništva. Kako je naglašeno, cilj promjena u radu Vlade u svezi je s Mađarima izvan granica te nacionalnim i etničkim manjinama u Mađarskoj, da se umjesto dosadašnjih

simboličnih ustanova ostvari manjinska politika na novim temeljima. Ferenc Gémesi predstavio je voditelje triju glavnih odjela stručnog tajništva. Na čelo glavnog odjela za vanjsku i sigurnosnu politiku postavljen je Tibor Császár, voditeljica glavnog odjela za nacionalnu politiku je glavna ravnateljica Erika Törzsök, a glavni odjel za nacionalne i etničke manjine vodi glavna ravnateljica Erika Németh. Organizacijska jedinica integrirana u Ured predsjednika Vlade pokriva sve one zadaće koje je do sada obavljao ukinuti Ured za nacionalne i etničke manjine (NEKH), s posebnom pažnjom radi ostvarenja jednakih mogućnosti manjina, podupiranja izgradnje kulturne autonomije, te za učinkovitije uključivanje unijjskih izvora (sredstava) za razvoj, koji služe ostvarivanju manjinskih ciljeva u nas. Rečeno je, djelatnici glavnog odjela Ureda predsjednika Vlade za nacionalne i etničke manjine oslanjaju se na suradnicima Ureda za nacionalne i etničke manjine. Dostupnost referenata za nacionalne i etničke manjine nije se mijenjala.

S. B.

VIROVITICA – U organizaciji virovitičke Županijske komore od 19. do 21. siječnja održao se 12. Međunarodni sajam gospodarstva, obrtništva i poljoprivrede „VIROEXPO 2007“, a svečano ga je otvorio predsjednik Vlade Republike Hrvatske Ivo Sanader. Ovogodišnji „VIROEXPO 2007“ bio je do sada najveći sajam i gospodarska manifestacija ikada održana u Virovitičko-podravskoj županiji, na kojoj je izlagalo više od 350 izlagača na ukupnoj površini od 12.150 m², od čega 4600 m² otvorenog, a 1700 m² zatvorenog prostora u novo izgrađenoj hali. Na sajmu su izlagali izlagači iz 15 zemalja, među kojima je i Mađarska. U sklopu sajma održan je niz aktualnih stručnih predavanja i raznih kulturno-zabavnih programa.

HARKANJ – U organizaciji Hrvatske samouprave toga grada, a u školskoj knjižnici osnovne škole Pála Kitaibela 18. veljače održana je hrvatska klupska večer. Etnograf Đuro Franković, koji je već u više navrata bio predavač na harkanjskim klupskim zanimanjima, zainteresiranima je govorio o pokladnim običajima kod Hrvata u Mađarskoj, posebice o običajima u Podravini.